ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00110 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

24.2.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: E 137/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto valtioneuvoston selvitykseen eduskunnalle: ”Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä”.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

ITS Finland keskittyy lausunnossaan kommentoimaan lähinnä Suomen kantaa komission tiedonannossa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin, eikä niinkään itse toimenpide-ehdotuksia, joista useissa järjestetään omat erilliset asiantuntijakuulemiset.

Yleistä

Eurooppalainen liikennepolitiikka ja liikennesektori ovat monimuotoisen muutoksen kohteena. Muutoksessa ovat niin tavoitemaailma, teknologiat, liikenteen markkinat kuin käyttäjien tarpeetkin. Muutoksen vaikutukset näkyvät kaikissa kulkumuodoissa niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Tämän systeemisen muutoksen päämääränä on digivihreä siirtymä, jonka toteutuksessa tärkeimmät työkalut ovat digitalisaatio, palveluistuminen ja sähköistyminen.

Uudessa kaupunkiliikenteen kehyksessä keskitytään kaupunkien keinoihin vähentää päästöjä ja parantaa liikkumista kestävän kaupunkiliikenteen avulla. Pääpaino on julkisessa liikenteessä, jalankulussa ja pyöräilyssä. Muita ehdotuksessa painotettavia kysymyksiä ovat mm. kaupunkien ajoneuvokannan päästöttömät ratkaisut, mukaan lukien taksit ja kutsukyytipalvelut, kaupunkien tavarakuljetusten viimeinen osuus eli ”viimeinen kilometri”, multimodaalisten keskusten rakentaminen ja nykyaikaistaminen sekä uudet digitaaliset ratkaisut ja palvelut. Näiden toteutuksessa keskeisessä roolissa ovat kestävän kaupunkiliikenteen (Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) ja kaupunkilogistiikan (Sustainable Urban Logistics Plan, SULP) suunnitelmien käyttöönotto, jotka olisivat suuntaamassa myös EU:n eri rahoitusmekanismien kohdistamista.

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00110 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

24.2.2022

Suomen kanta

ITS Finland pitää Suomen kantaa varsin maltillisena, joka on ymmärrettävää e-kirjelmän tiedonantoluonteen vuoksi. Suomen kannassa tulee hyvin esille kaupunkiliikenteen kehittämisen tärkeimmät osa-alueet. Suomen kannassa tuodaan myös aivan oikein esille se peruslähtökohta, että kaupunkiliikenteen viitekehykseen sisältyvien kestävän kaupunkiliikenteen (SUMP) ja kaupunkilogistiikan (SULP) suunnitelmat pitäisi voida toteuttaa nykyisillä kaupunkiseutujen liikenteen ja maankäytön suunnitelmilla. Suomen kantaan pitäisi lisätä, että suunnitelmien yksityiskohtia ja muotoa ei saisi määritellä liian tarkasti, jotta vältytään päällekkäiseltä työltä. Eli SUMP -suunnitelmista ei pitäisi luoda uutta ”suunnittelukerrosta” nykyisten lisäksi vaan siitä tulisi ottaa syötteitä nykyisten suunnitelmien sisällön kehittämiseen. Nykyisillä kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnitelmilla ja MAL-sopimuksilla, joiden kehittäminen on alkanut jo ennen nykyisen SUMP-mallin käyttöönottoa EU:ssa, ollaan hyvin pystytty edistämään kestävää kaupunkiliikkumista. Kaupunkisolmukohtien SUMP on tarkoituksenmukaisinta tehdä jatkossakin toiminnalliselle kaupunkiseutualueelle yksittäisen kunnan sijaan. Parhaimmillaan SUMP suunnitelmat olisivat integroitu osa toiminnallisen kaupunkiseudun liikenteen ja maankäytön suunnittelua.

Koska kaupunkialueiden merkitys on tiedonannossa laajasti tunnistettu, olisi siinä syytä vahvemmin korostaa, että kaupunkiseutujen sisäisen kestävän kaupunkiliikkumisen ja -logistiikan toimivuuden varmistaminen on erityisen tärkeää sekä liikenteen päästövähennystavoitteiden että EU:n sisäisten markkinoiden toimivuuden kannalta. Erityisesti tämä koskee kaupunkiseutujen ja kaupunkisolmukohtien sekä TEN-T-verkon eri osien välisiä sujuvia ja kestäviä matka- ja kuljetusketjuja.

Suomen kannassa tuodaan hyvin esille joukkoliikenteen, multimodaalisuuden ja digitalisaation merkitys kaupunkiliikenteen kehittämisessä. Suomi korostaa liikennepalvelulain hengessä markkinalähtöisten palveluiden kehittymisen ja niiden toimintamahdollisuuksien varmistamisen merkitystä julkisten palveluiden lisäksi. Tämä on huomionarvoinen nosto, sillä multimodaalisuuden ytimessä on kaikkien eri liikkumispalvelujen yhteentoimivuus. Joukkoliikenne yksin ei todennäköisesti kykene saamaan aikaiseksi sellaista palvelutasoa, jolla voidaan luoda aito vaihtoehto yksityisesti omistetulle henkilöautolle ja saavuttaa muutoksia kohti kestävää kulkumuotojakaumaa. Uusia liikkumispalveluja ei kuitenkaan tulisi nähdä joukkoliikenteelle alisteisina palveluina vaan tasavertaisina yhteistyökumppaneina. Perinteinen matkaketju -ajattelu tulee korvata liikkumisen palveluverkko -ajattelulla, jossa nykyaikaisilla digitaalisilla työkaluilla rakennetaan kaikista liikkumispalveluista yhteen toimiva kokonaisuus. Tulevaisuuden multimodaalisuus on enemmänkin eri palvelujen muodostama yhteen toimiva palveluverkosto kuin suppeammasta palveluvalikoimasta koostuva matkaketju.

Kaupunkiliikennettä ei kuitenkaan voida rakentaa vain joukkoliikenteen ja liikkumispalvelujen varaan, vaan yksityisautoilu kuuluu kaupunkeihin edelleen. On tärkeää, että kestävässä liikennejärjestelmässä huomioidaan myös yksityisautoilu ja samalla, kun pyritään rakentamaan vaihtoehtoja yksityisautoilulle, niin pyritään kehittämään yksityisautoilusta mahdollisimman kestävää. Kestävässä kaupunkiliikenteessä mm. pysäköinti, liikennevalot ja ajoneuvojen latauspalvelut on järjestetty älykkäiden teknologioiden avulla sujuvaksi ja tehokkaaksi, ja parhaimmillaan yksityisautoilu kytkeytyy kaupungeissa fiksulla liityntäpysäköinnillä osaksi joukkoliikennettä.

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00110 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

24.2.2022

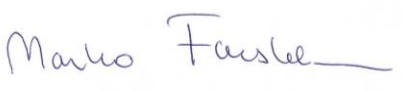
Suomen kannassa tulee hyvin esille digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet palveluiden kehittämisessä ja markkinalähtöisten palveluiden toimintamahdollisuuksien turvaaminen julkisten palveluiden rinnalla. Kaupunkiliikenteen ja -logistiikan edistämistoimissa sekä vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrassa tulee huomioida markkinalähtöisten palveluiden kehittyminen ja varmistaa niiden toimintamahdollisuudet. Ylipäänsä on hyvä miettiä, mitkä palvelut voidaan tuottaa kokonaan markkinaehtoisesti ja mihin tarvitaan lisäksi julkisesti tuotettuja palveluja.

Lopuksi

Liikenne ja logistiikka on valtava globaali markkina, jossa eurooppalaisilla toimijoilla on runsaasti osaamista. Eurooppalaisilla toimijoilla on perinteisesti ollut myös vahva asema markkinoilla, mutta liikenteen kytkeytyessä tieto- ja energiaverkkoihin sekä osaksi alustataloutta, olemme saaneet huomata globaalin kilpailun kiristyvän. Kaikessa tekemisessä tulee liikennepoliittisten tavoitteiden rinnalla ottaa nykyistä paremmin huomioon liikennealan liiketoimintapotentiaali, jota tulee aktiivisesti edistää eurooppalaisella innovaatio- ja elinkeinopolitiikalla. Oikeilla strategisilla valinnoilla liikenteestä on rakennettavista ongelman sijaan mahdollisuus, sillä liikenne on toimialana vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen ytimessä. Tämä näkökulma onkin varsin hyvin mukana komission tiedonannossa: *“Accelerating the transition towards climate-neutral and clean urban mobility represents not only a major challenge but also provides huge opportunities for cities and regions as well as industry across the Union and beyond.”,* ja tätä näkökulmaa tulisi korostaa entisestään.

Viimeisenä on hyvä muistaa, että multimodaalisuuteen tarvitaan oikeita fyysisiä palveluja. Liikennesektori on yksi pahiten koronasta kärsineistä aloista. Henkilöliikenteessä puhutaan jopa yli 50 %:n pudotuksista asiakasmäärissä. Joukkoliikenne ja liikenteen palvelut laajemminkin ovat jopa koko olemassaolonsa pahimmassa taloudellisessa ahdingossa aikana, jolloin pitäisi pystyä investoimaan sähköiseen ja digitaaliseen tulevaisuuteen. Nyt pitää varmistaa, että Suomessa on yhdisteltäviä palveluja myös koronan jälkeen.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry